

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum plures possint simul baptizare vnum, & eundem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

quia non seruat formam Ecclesiae, quae habet quod in singulari persona ministri exprimat, dicendo, Ego te baptizo.

¶ Deinde contra hanc rationem Auctor arguit, immo eam excludit ex multo maiori recessu formae graecorum a forma nostra, & stat ratio in hoc, quod ad tollendam veritatem baptismi, non sufficit recessus ab ista forma, Ego te baptizo, quia si recessus sufficeret, apud graecos non esset baptismus, quoniam forma eorum, multo magis recedit ab hac nostra quam recedit ista, Nos te baptizamus, cum hic non mutetur nisi singulare in plurale, ibi vero omnino omittitur persona ministri, & in tertia persona, exprimitur actus, dicendo, Baptizetur & cetera.

¶ Demum aliam rationem reddit Auctor ex parte intentionis explicitae, scilicet quia hac forma, Nos te baptizamus, explicatur intentio ministrorum quo ad hoc quod plures conueniunt, ad unum baptismum conferendum. Ex quo formatur talis ratio. Homo non baptizatur, nisi ut minister Christi, ergo oportet ministrum esse unum, ut Christi unitatem repraesentet: sed in dicta forma explicatur contrarium, quia explicatur pluralitas ministrorum, ergo dicta forma videtur tollere baptismum, Et confirmatur huiusmodi unitas auctoritate apostoli Pauli.

¶ Quod ad secundum ponuntur duo modi, quibus hoc contingere potest, scilicet uel altero praesente reliquo, & sic dicitur quod solus praesens baptizaret, uel utroque simul concurrente, & sic dicitur quod Christus per utrumque unum baptismum conferret.

¶ Circa ea quae hic dicuntur, aduerte primo dupliciter contingere duos simul baptizare: uel utroque totum faciente & dicente, uel altero dicente, & altero faciente. Auctor secundum modum referuat tractandum hic in responsione ad ultimum: De primo autem modo, tantum loquitur in hoc corpore articuli.

¶ Aduerte secundo rationem litterae ad concludendum irritam esse formam illam, Nos te baptizamus, non afferri ab Auctore asserit, sed opinatur, ut sua monstrat uerba etiam replicata, dum dicit, quod quidem uidetur esse contra rationem ministri, & postea subdit, Ideo contraria intentio uidetur excludere sacramentum.

¶ Aduerte tertio Auctorem superius quae 66 art. 5. ad quartum afferre duas alias rationes ad excludendam eandem formam scilicet, Nos te baptizamus.

Prima ratio est, quia actus multiplicatur secundum multiplicationem agentium, si perfecte ab unoquoque agatur, sed baptismus est actus ab unoquoque baptizante perfectus, ergo unus baptismus non est a duobus. Secunda ratio est, quia mutaretur forma baptismi, dicendo, Nos baptizamus, quia dicere, nos, non est idem dicere quod, ego & ego, sed ego & iste. Quae ratio repetita hic sunt a me, quia superius ad hunc locum me remisit.

¶ Circa hanc doctrinam, dubium primo occurrit ex Durando in 4. sentent. dist. 3. quae 3. art. 1. Primo enim, contra omnes dictas rationes Auctoris procedit.

Et primam quidem rationem. Actus multiplicatur & c. dicit non concludere in agentibus per uoluntatem, & eam militare contra Auctorem, ponentem plures sacerdotes posse simul consecrare eandem hostiam, par. n. est utrobique iudicium, quo ad multiplicationem actus ab agente: Secundum uero rationem de mutatione forme, dicit non cogere: quia mutatio forme, quantum ad illud, quod non est de necessitate forme, non tollit sacramentum: sic autem est in proposito, quia expressio ministri non est de necessitate forme baptismalis, ut patet de forma graecorum, ergo multo minus est de necessitate eius expressio ministri in singulari numero: tum, quia haec forma, Nos te baptizamus, prolata ab utroque, ex parte cuiuslibet dicentis, resoluitur in istam, Ego baptizo te, ubi nulla apparet mutatio secundum sensum a forma Romanae Ecclesiae. Et Petrus de Palude in quarto sententiae distinctione 3. quae 2. artic. tertio approbans hanc Durandi, adiungit, quod sicut forma illa, ut proferatur ab isto, resoluitur in hanc, Ego te baptizo, & hic baptizat, sic conuerso ut proferatur ab altero, resoluitur in hanc, Ego baptizo & sic baptizat, ac per hoc seruat

formam ecclesiae Romanae, quo ad sensum, quia uterque dicit secundum sensum, Ego baptizo te & c.

Contra tertiam autem rationem de expressione plurium ministrorum, arguit Durandus tripliciter. Primo, unitas ministri uel exigitur ad baptismum secundum rem, aut secundum expressionem, puta, quod quilibet minister exprimat se ut unum, Non potest dici primum, quia tunc dicitur, quod duo simul possunt baptizare eundem, si uterque dicat, Ego te baptizo. Secundum autem non est rationabile, quia expressio ministri non est de necessitate sacramenti; tum, quia si oportet ministrum exprimi secundum congruentiam ad principale agens, ut tu a sumis, cum principale agens sit Trinitas, congruentius exprimi deberet minister in numero pluraliter, quia modus exprimi ministri nihil uidetur facere ad sacramentum; sufficit enim principale agens, & actum exprimere.

Contra conclusionem dictam, si baptismus a pluribus datur, dicentibus, Nos te baptizamus, non ualeat baptismus, arguit Petrus de Palude ibidem.

Tum quia quando plures uxores poterant simul nubere uni uiro, non referebat, an quilibet diceret, Accipio te in irum, an nos accipimus te in irum, secundum illud Ilaie 4. Inuocetur nomen tuum super nos & c.

Tum, quia dicendo, Baptizamus te magis exprimitur unitas baptismi, quam utroque dicente uni, Ego te baptizo; apparet enim singulos seorsum baptizare, ac per hoc distinctos duos baptismos conferre: dicendo autem, baptizamus, apparet conuenire in unum baptismum: & confirmatur, quia sicut de essentia est expressio actus, ita saltem de congruentia est expressio unitatis uel pluralitatis actus.

Tum, quia duobus existentibus officialibus in solidum, & ambobus uolentibus idem facere simul, congruentius est, ut dicant, Mandamus aut pronuntiamus, quam ut quilibet per se dicat, mando aut pronuntio.

Tum, quia plurale non est nisi geminatum singulare: idem enim sensus est dicere, Sortes & Plato currunt, & dicere, Sortes currit & Plato currit; & pari ratione, idem est in prima persona. Et quia uerba sacramentalia efficiunt quod significant: quae equipollent in significando, equipollent etiam in efficiendo. Tenentque prope Durandus, & Petrus oppositam conclusionem, quamuis timor reuerentiae Petrum cohibeat.

Circa Auctoris processum, dubium occurrit de sufficientia: uidetur enim insufficienter tractare quaestionem hanc, dum discutendo formas quibus uti possent plures simul baptizantes unum, non discutit nisi per formas seu formam, secundum ritum Romanae Ecclesiae; debuit enim discutere eandem quaestionem secundum formam, qua utitur Ecclesia graeca, & determinare, an secundum illam formam possent multi simul baptizare unum.

Circa secundum modum concessum communiter, quo plures possunt simul baptizare unum: scilicet quolibet baptizante dicente, ego te baptizo, dubium restat: quomodo fieri aut intelligi potest, duo agentia totalia, quatenus instrumentalia eiusdem rationis, producere efficaciter simul unum effectum non intentionem aut perfectum magis, quam si ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in subiecto capaci perfectioris seu intensioris effectus, quale est anima nostra, & de effectu suscipiente magis, & minus, qualis est gratia: uidetur enim, non intelligibile.

Circa principale quaesitum, dubium adhuc restat, an baptismus de necessitate sacramenti exigit unitatem ministri: ex hac enim littera non habetur responsio simpliciter & absolute; sed tantum habetur, quod secundum unam formam possunt plures conferre unum baptismum, & secundum aliam formam, non. Secus autem dicitur in 6. dist. 4. sent. quod unitas ministri est ab institutione Christi, Durandus uero asserit oppositum. Petrus autem dicit, quod unitas ministri non est de substantia sacramenti, ut dicunt communiter omnes. Ex quibus apparere potest quaestionem hanc remanere dubiam.

formam ecclesiae Romanae, quo ad sensum, quia uterque dicit secundum sensum, Ego baptizo te & c.

Contra tertiam autem rationem de expressione plurium ministrorum, arguit Durandus tripliciter. Primo, unitas ministri uel exigitur ad baptismum secundum rem, aut secundum expressionem, puta, quod quilibet minister exprimat se ut unum, Non potest dici primum, quia tunc dicitur, quod duo simul possunt baptizare eundem, si uterque dicat, Ego te baptizo. Secundum autem non est rationabile, quia expressio ministri non est de necessitate sacramenti; tum, quia si oportet ministrum exprimi secundum congruentiam ad principale agens, ut tu a sumis, cum principale agens sit Trinitas, congruentius exprimi deberet minister in numero pluraliter, quia modus exprimi ministri nihil uidetur facere ad sacramentum; sufficit enim principale agens, & actum exprimere.

Contra conclusionem dictam, si baptismus a pluribus datur, dicentibus, Nos te baptizamus, non ualeat baptismus, arguit Petrus de Palude ibidem.

Tum quia quando plures uxores poterant simul nubere uni uiro, non referebat, an quilibet diceret, Accipio te in irum, an nos accipimus te in irum, secundum illud Ilaie 4. Inuocetur nomen tuum super nos & c.

Tum, quia dicendo, Baptizamus te magis exprimitur unitas baptismi, quam utroque dicente uni, Ego te baptizo; apparet enim singulos seorsum baptizare, ac per hoc distinctos duos baptismos conferre: dicendo autem, baptizamus, apparet conuenire in unum baptismum: & confirmatur, quia sicut de essentia est expressio actus, ita saltem de congruentia est expressio unitatis uel pluralitatis actus.

Tum, quia duobus existentibus officialibus in solidum, & ambobus uolentibus idem facere simul, congruentius est, ut dicant, Mandamus aut pronuntiamus, quam ut quilibet per se dicat, mando aut pronuntio.

Tum, quia plurale non est nisi geminatum singulare: idem enim sensus est dicere, Sortes & Plato currunt, & dicere, Sortes currit & Plato currit; & pari ratione, idem est in prima persona. Et quia uerba sacramentalia efficiunt quod significant: quae equipollent in significando, equipollent etiam in efficiendo. Tenentque prope Durandus, & Petrus oppositam conclusionem, quamuis timor reuerentiae Petrum cohibeat.

Circa Auctoris processum, dubium occurrit de sufficientia: uidetur enim insufficienter tractare quaestionem hanc, dum discutendo formas quibus uti possent plures simul baptizantes unum, non discutit nisi per formas seu formam, secundum ritum Romanae Ecclesiae; debuit enim discutere eandem quaestionem secundum formam, qua utitur Ecclesia graeca, & determinare, an secundum illam formam possent multi simul baptizare unum.

Circa secundum modum concessum communiter, quo plures possunt simul baptizare unum: scilicet quolibet baptizante dicente, ego te baptizo, dubium restat: quomodo fieri aut intelligi potest, duo agentia totalia, quatenus instrumentalia eiusdem rationis, producere efficaciter simul unum effectum non intentionem aut perfectum magis, quam si ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in subiecto capaci perfectioris seu intensioris effectus, quale est anima nostra, & de effectu suscipiente magis, & minus, qualis est gratia: uidetur enim, non intelligibile.

Circa principale quaesitum, dubium adhuc restat, an baptismus de necessitate sacramenti exigit unitatem ministri: ex hac enim littera non habetur responsio simpliciter & absolute; sed tantum habetur, quod secundum unam formam possunt plures conferre unum baptismum, & secundum aliam formam, non. Secus autem dicitur in 6. dist. 4. sent. quod unitas ministri est ab institutione Christi, Durandus uero asserit oppositum. Petrus autem dicit, quod unitas ministri non est de substantia sacramenti, ut dicunt communiter omnes. Ex quibus apparere potest quaestionem hanc remanere dubiam.

Contra conclusionem dictam, si baptismus a pluribus datur, dicentibus, Nos te baptizamus, non ualeat baptismus, arguit Petrus de Palude ibidem.

Tum quia quando plures uxores poterant simul nubere uni uiro, non referebat, an quilibet diceret, Accipio te in irum, an nos accipimus te in irum, secundum illud Ilaie 4. Inuocetur nomen tuum super nos & c.

Tum, quia dicendo, Baptizamus te magis exprimitur unitas baptismi, quam utroque dicente uni, Ego te baptizo; apparet enim singulos seorsum baptizare, ac per hoc distinctos duos baptismos conferre: dicendo autem, baptizamus, apparet conuenire in unum baptismum: & confirmatur, quia sicut de essentia est expressio actus, ita saltem de congruentia est expressio unitatis uel pluralitatis actus.

Tum, quia duobus existentibus officialibus in solidum, & ambobus uolentibus idem facere simul, congruentius est, ut dicant, Mandamus aut pronuntiamus, quam ut quilibet per se dicat, mando aut pronuntio.

Tum, quia plurale non est nisi geminatum singulare: idem enim sensus est dicere, Sortes & Plato currunt, & dicere, Sortes currit & Plato currit; & pari ratione, idem est in prima persona. Et quia uerba sacramentalia efficiunt quod significant: quae equipollent in significando, equipollent etiam in efficiendo. Tenentque prope Durandus, & Petrus oppositam conclusionem, quamuis timor reuerentiae Petrum cohibeat.

Circa Auctoris processum, dubium occurrit de sufficientia: uidetur enim insufficienter tractare quaestionem hanc, dum discutendo formas quibus uti possent plures simul baptizantes unum, non discutit nisi per formas seu formam, secundum ritum Romanae Ecclesiae; debuit enim discutere eandem quaestionem secundum formam, qua utitur Ecclesia graeca, & determinare, an secundum illam formam possent multi simul baptizare unum.

Circa secundum modum concessum communiter, quo plures possunt simul baptizare unum: scilicet quolibet baptizante dicente, ego te baptizo, dubium restat: quomodo fieri aut intelligi potest, duo agentia totalia, quatenus instrumentalia eiusdem rationis, producere efficaciter simul unum effectum non intentionem aut perfectum magis, quam si ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in subiecto capaci perfectioris seu intensioris effectus, quale est anima nostra, & de effectu suscipiente magis, & minus, qualis est gratia: uidetur enim, non intelligibile.

Circa principale quaesitum, dubium adhuc restat, an baptismus de necessitate sacramenti exigit unitatem ministri: ex hac enim littera non habetur responsio simpliciter & absolute; sed tantum habetur, quod secundum unam formam possunt plures conferre unum baptismum, & secundum aliam formam, non. Secus autem dicitur in 6. dist. 4. sent. quod unitas ministri est ab institutione Christi, Durandus uero asserit oppositum. Petrus autem dicit, quod unitas ministri non est de substantia sacramenti, ut dicunt communiter omnes. Ex quibus apparere potest quaestionem hanc remanere dubiam.

Ad has dubitationes sic respondendum est, ut primo dicatur ad ultimum, tamquam eam, ex cuius claritate reliquarum solutio facilius percipietur.

Ad evidentiam autem questionis ultimae, dicendum primo est, quid sit hic manifestum, & quid occultum. Dubius regitur modis intelligi potest unitas ministrum: uel quod unitas ministrum non possit integrari ex pluribus personis; ita quod non possit contingere in ministro, quod unus totalis minister contingat ex multis partialibus personis comministrantibus, puta sicut perfectus tractor navis integratur ex multis finalibus ministris: uel sicut perfectus fabricator integratur ex multis partialibus ministris. Et sic in hoc communiter doctores conveniunt, teneo partem negativam scilicet quod unitas ministrum baptismi non potest consistere ex pluribus personis partialiter concurrentibus: propterea enim dicunt quod si unus abluat & alter profert uerba, baptismus nullus est oppositum. n. est si minister baptismi ex duabus personis partialiter concurrentibus integrari possit. Alio autem modo, unitas ministrum potest intelligi per exclusionem plurium totalium ministrorum: puta an baptismus ita exigat unum totalem ministrum, quod si duo totales ministri simul concurrant, baptismus nullus sit.

Et in hoc quoque sensu conveniunt communiter doctores tenentes partem negativam, scilicet quod non requiritur baptismum unum unitatem ministrum: propterea enim dicunt, quod si duo singuli profertur singula uerba, & abluat eundem, baptismus uerus est: quia necesse alterius factum irruit. Hoc duo sunt, quae promanifestis habentur.

Latet autem, an absolute loquendo, unitas & plurali a ministrum per accidens se habeant, uel per se ad sacramentum baptismi. Durandus enim tenet, quod per accidens. Auctor autem tenet quod per se. Et hoc est usum: quod ex eo euidenter patet, quod manifeste per accidens etiam extraneum contingit unum baptismum esse a duobus ministris: nulla enim ratio id requirit, quamuis permittat. Amplius, quando baptismus est a pluribus ministris, non est omnino unus, quoniam sunt tunc duae formae numero, duae materiae & actiones numero: ac per hoc duo baptismi sacramenta actiue, & solus interior baptismus animae uerus est. Patet autem hoc: quia sacramentum baptismi integratur ex rebus & uerbis a ministro, &c. sed in casu proposito sunt duo numero integrata ex rebus & uerbis &c. ergo sunt duo sacramenta actiue, unum ergo numero baptismi sacramentum unum ministrum exigit. Et hoc est quod Auctoris prima ratio concludit, quod scilicet actus multiplicatur a multiplicatione agentium totalium: seu (quod idem est) si perfecte ab uno quoque fiat.

Vnde cohibenda est lingua dicentium accidere sacramentum unitatem uel pluralitatem ministrorum: quoniam pluralitas ministrorum partialium communiter excluditur: pluralitas uero ministrorum totalium, pluralitatem numeralem exterioris sacramenti infert, & omnino per accidens inuenitur ad unum numero effectum sacramenti. Mirabile autem est, non aduertisse ad propriam uocem. Nam si subtiliter perfectum fuerit, apparebit, quod impossibile est unum & idem sacramentum baptismi esse a duobus totalibus ministris, quamuis ponatur unum & eundem effectum esse ab utrisque: quanta enim differentia est inter baptismum & eius effectum, tanta differentia est inter affirmationem unius uel plurium baptismatum, & unius uel plurium effectuum baptismi. Et propterea cum baptismi sacramentum non sit nisi exterius integratum ex rebus, & uerbis, puta, ex ablutione in qua, & forma uerborum a ministro cum debita intentione, & hic sint omnia exteriora actiue & passiu duplicata: sunt enim duo perfecti ministri cum duobus intentionibus baptizandi, sunt duae formae, sunt duae ablutiones actiue & duae passiuae: ut patet si aspergatur qui baptizatur secundum diuersas sui partes. breuiter, nihil deest ad pluralitatem totalem nisi pluralitas baptizati. Cuius unitas unitatem effectui baptismi dare potest; pluralitatem autem exterioris

ris sacramenti non tollit. Notanter autem dixi pluralitatem totalem; quia qui baptizatur, licet secundum partem abluatur, ipsum tamen suppositum est, quod primo abluatur: baptizatur enim hic homo, & non caput eius: ac per hoc licet secundum exteriores partes sint duae ablutiones passiuae, secundum tamen

subiectum quod abluatur, non est nisi una ablutio passiuae, quia non est nisi unus abluens. Et propterea dicitur, quod non est nisi unus baptismus passiuae in eo, qui baptizatur a duobus modo dicto. Ex quibus omnibus habetur, quod ueritas per se baptismi unitatem exigit ministrum perfectum. Sed qua ratione, aut auctoritate cogente unitas ministrum excludit pluralitatem partialium comministrantium, videndum restat.

Auctor siquidem ex duobus capitibus conatur hoc monstrare, scilicet ex parte formae, ut patet in secunda ratione, & ex parte unitatis principalis agentis, scilicet Christi, ut patet in tertia ratione. Auctoritas uero duplex inducitur: altera ex decretis diluisione vigesima tertia, capitulo quorundam. ubi ordo sacer datus ab episcopo operante & presbytero legente irritatur. Altera ex Euangelio, eo quod Dominus baptizanti commisit inuocationem Trinitatis.

In oppositam autem partem affertur ratio, quia omnes sumus unum corpus in Christo: singuli autem alter alterius membra: ac per hoc multi partialiter concurrentes, concurrunt ut unum: immo concurrunt, ut multa instrumenta unius scilicet Christi. Et hoc praecipue habet locum in proposito, ubi constat quod Christus est qui baptizat, & homo non nisi ministerialiter, ut Christi instrumentum concurrat.

Et confirmatur, quia si Christus utitur totalibus ministris ad unum baptismum contra omnem rationem, multo magis credendum est, quod utitur pluribus ministris partialibus ad unum baptismum necessitatis, aut ratione ita exigente.

Suffragatur & Euangelij auctoritas: quoniam Dominus dixit pluraliter, baptizantes eos, insinuans per pluralem numerum, plures posse simul baptizare.

Nec deest auctoritas Apostolorum: quoniam de Petro & Ioanne legitur, quod imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum: eadem enim ratione, qua plures simul conferre sacramentum confirmationis, partialiter proculdubio concurrentes, quia nihil inordinatum faciebant, potest & nunc a pluribus simul partialiter baptismus dari.

In hac difficultate neutram audeo partem asserere: intellectui autem meo magis apparet uerum esse, quod perfectus minister baptismi potest ex duabus personis partialiter concurrentibus integrari, ea ratione: quia ad Christum principaliter baptizantem non refert pluribus partialibus instrumentis simul ut ad unum baptismum, dummodo, forma, materia & intentio debite seruentur.

Et ad obiecta ex rationibus Auctoris patebit in ipsarum discussione ac declaratione.

Ad auctoritatem autem ex decretis dicitur primo, quod ibi non irritatur ordo susceptus, immo potius insinuat oppositum: dum dicitur, gradum sacerdotij, uel Leuitici ordinis quem peruerse adepti sunt, amittant.

Dicitur secundo, dato quod irritetur, quod duobus commissis in illa ordinatione erroribus ibi recitatis, scilicet quod episcopus imponebat manus, & alius benedictionem dabat seu legebat, & quod istorum duorum unus erat episcopus, & alter presbyter, licet non explicat pro causa damnationis magis primum errorem quam secundum: deberet enim minister ordinis sacri, si ex duabus integratur personis, consergere ex duobus episcopis, & non ex episcopo & presbytero, quoniam soli episcopo conuenit sacrum ordinem conferre.

Ad auctoritatem uero ex Euangelio, dicitur quod ex Domini uerbis non habetur inuocationem Trinitatis proferri debere ab abluente, sed quod abluatur abluat in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, prolatis a se uel a socio.

Propter quod signanter dixit in plurali, Baptizantes in nomine

no

Ad quartam demum, objectionem dicitur, quod ex hoc, quod pluralis non est nisi singulare geminatum, non euaditur, quin dicere nos, significatur pluralitas personarum, quae (ut dictum est) contrariatur veritati ministrum.

Nam dicendo, Nos baptizamus, si unus est, non quod bis ego, sed quod duo ego, hoc est persona mea, & persona collega meae, ambo enim demonstrantur in prima persona per ly nos. Et uera expositio dicitur, ly nos, est demonstratio utriusque in prima persona, puta ego, & alter ego, monstrato collega, vel ad amicum dicendo, ego, & collega loquens, &c. & eoque enim exersecimus significauit per ly nos.

Sicut dicendo in nomine plurali, nos, non significatur bis, sed significatur duo, si significatur enim demonstratio ad duos, tu & tu. Et hoc est plurale esse singulare geminatum. Et quibus omnibus, apparet manifeste, quod huiusmodi geminatio singularis in plurali ponit multitudinem personarum, quae excluditur per unitatem singularis.

Et si propterea in nullo admittat argumentum, sed Auctorem dicentem, quod per hoc uariatur forma, & exprimitur pluralitas contra ueritatem, & unitatem ministrum.

¶ Cum his omnibus tamen scito, quod si quis proprie deserens dignitatem in sacramento, uolens numero plurali se suosque actus significare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti, perfectum esset sacramentum baptismi, quod ex accommodatione usus personae excellentes aduenerunt plurali pro singulari, ac per hoc ex huiusmodi usus accommodatione huiusmodi nomina, & uerba in plurali numero significant singularis personas, & singulares actus excellentium personarum, quomodo hoc non significat ex propria significationis impositione, nisi in pluribus bonis, minus dicitur.

¶ Ad dubium de insufficientia processus literae, respondetur non esse Auctorem dimittentem, sed in suo processu comprehendisse etiam quid dicendum sit secundum formam graecorum.

¶ Et hoc in suo simili declarando enim, quod non mutata forma, plures simul totum dicendo & faciendo possunt unum baptismum sufficiens declarare, quod etiam secundum formam graecorum hoc fieri potest utroque ministro abluente & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c.

¶ Ad penultimam demum quaestionem magis physicam quam theologiam dicitur quod unitas effectus sequitur unitatem uirtutis a qua causatur.

¶ Et propterea distinguendum est de causis eiusdem rationis simul concurrentibus, aut agent uirtutibus propriis, aut agent uirtute terti. & dicendum, quod si sunt causae agentes uirtutibus propriis, impossibile est a duabus eiusdem rationis totalibus causis omnino unum, & eundem per se provenire effectum, quoniam effectus ille esset per se ab utraque & a neutra.

¶ Si uero agent uirtute terti, potest unus, & idem omnino effectus ab utraque provenire, uel rectius loquendo, per utramque a terti provenire.

¶ Et quia sacramenta non agunt uirtutibus propriis, sed uirtute Christi, qui per illa operatur, ideo quocumque instrumentales causae eiusdem rationis, perfecta seu totales concurrere inueniantur, si malum unum operatur, unica uirtus Christi per illa unum operatur effectum, quamuis illa instrumentales causae quantum in se est, duos fortiter effectus. Et propterea diximus, & dicimus, quod Christus ex sua potestate excellentia potest simul utriusque instrumentis totalibus ut uno, & de facto sic uteretur in casu proposito.

¶ Nec obstat huic responsioni doctrina superius habita de uirtute reuelante in sacramentis, oportet enim esse memorem, uirtute illam nihil aliud esse quam usum uerborum & rerum sacramentorum ad producendum sacramenti effectum. Vt autem dico non autem quae utentis, sed Christi, ut superius declaratum est. Quomodo autem soluenda esset quaestio haec a ponentibus in sacramento super additam qualitatem uirtutem, ipsi uiderint, immo hinc pendent se a ueritate procul esse, si non poterunt intellegere in hac quaestione ne abique miraculis.

In responsione ad secundum aduerte, quod si baptizando plures, non intercederet alia mutatio, quam dicere, Baptizo uos, non uideretur magna ad hoc necessitas exigi, quoniam ex solo concursu multorum uidemus Romanam Ecclesiam mutare formam de singulari in pluralem, quando ordinantur diaconi plures simul, dicit enim tunc Episcopus, Accipite potestatem &c. Sed quoniam baptizatio simul plurium non fit communitate per immersionem, sed per aspersionem, ideo ad hoc mutationes factas magna exigitur necessitas.

¶ In responsione ad tertium, aduerte tria hic ad sensum litterae. Primum est, quod baptizatur sumitur secundum plures significationes; quandoque enim sumitur secundum propriam significationem, & tunc significat abluere; quandoque uero sumitur extensa significatione pro integro sacramento, quasi idem sit baptizare, quod sacramentum conferre. Et iuxta hunc sensum dicitur in hac littera, quod neuter baptizaret. Secundum est, quod Auctor loquitur hic de baptismi forma apud latinam Ecclesiam, cum dicit, Nulla forma uerborum &c. Tertium est, quod locutio pluralis in prima persona potest dupliciter exponi per duas singulares, uel per modum copulatiue uel copulatiue.

¶ Et quando exponitur per modum copulatiue, habet utramque singularem seorsum ueram. Verbi gratia, dicendo, nos trahimus nauem, habet ex ore cuiuslibet demonstrati per ly nos, uiam singularem ueram, puta, ego traho nauem, & ego traho nauem, & sic de aliis trahentibus. Et iuxta hunc sensum procedit littera, dicendo, quod neuter baptizaret; hoc est, neuter posset uere dicere, ego te baptizo, & similiter neuter scriberentur partem litterae, posset uere dicere, ego scripsi hunc librum. Quando uero copulatiue exponitur, non exigitur quod aliqua singularis sit uera; immo ita utramque singularem fore falsam. Verbi gratia: Si iudices delegati simul, ita quod ambo simul, & neuter sine altero possit iudicare, proferendo sententiam uere dicerent, Nos iudicamus. Et uerum esset, quod ego, & alter ego coniunctim, iudicamus: falsa tamen esset utraque singularis, puta, ego iudico, quia in ueritate ego iudicandi potestate careo. Et iuxta hunc sensum posset dici, Nos te baptizamus, in casu proposto, quia de utraque simul coniunctim uerificaretur quod conferunt sacramentum baptismi, quamuis neuter conferret illud. Et certe quantum est ex ueritate formae, posset unus in articulo necessitatis baptizari a duobus, quorum alter esset mutus, & alter esset mancus, imo abluente, & manco proferente uerba, ad uitandos omnes scrupulos, secundum formam graecorum, & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c. tunc enim nullum penitus apparet inconueniens ex parte formae in ministro pluralitate; Auctor autem, quia tenet, plures personas non posse integrare ministrum baptismi unius, ideo dicto transcursum fuit contentus. Videtur autem, quod in tali casu potius pro baptismum iudicandum esset, quamuis difficile sit, quin mancus posset etiam abluere: posset enim super caput habere modicum aquae, quam inclinando caput effunderet super baptizandum, & simul proferret uerba, & in hoc posset mutus adiuuante, sustinendo uas in capite manci, ne caderet, cum inclinaret caput in aquam, & manus muti plerumque aqua posita super caput manci, supplere uicem uasis, ita tamen quod motus capitis manci esset effusiuus aquae.

¶ Et haec sufficiant etiam pro duobus sequentibus articulis.

¶ In responsione ad quartum aduerte, quod si quis proprie deserens dignitatem in sacramento, uolens numero plurali se suosque actus significare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, & filii, & spiritus sancti, perfectum esset sacramentum baptismi, quod ex accommodatione usus personae excellentes aduenerunt plurali pro singulari, ac per hoc ex huiusmodi usus accommodatione huiusmodi nomina, & uerba in plurali numero significant singularis personas, & singulares actus excellentium personarum, quomodo hoc non significat ex propria significationis impositione, nisi in pluribus bonis, minus dicitur.

¶ Ad dubium de insufficientia processus literae, respondetur non esse Auctorem dimittentem, sed in suo processu comprehendisse etiam quid dicendum sit secundum formam graecorum.

¶ Et hoc in suo simili declarando enim, quod non mutata forma, plures simul totum dicendo & faciendo possunt unum baptismum sufficiens declarare, quod etiam secundum formam graecorum hoc fieri potest utroque ministro abluente & dicente, Baptizetur seruus Christi, &c.

¶ Ad penultimam demum quaestionem magis physicam quam theologiam dicitur quod unitas effectus sequitur unitatem uirtutis a qua causatur.

¶ Et propterea distinguendum est de causis eiusdem rationis simul concurrentibus, aut agent uirtutibus propriis, aut agent uirtute terti. & dicendum, quod si sunt causae agentes uirtutibus propriis, impossibile est a duabus eiusdem rationis totalibus causis omnino unum, & eundem per se provenire effectum, quoniam effectus ille esset per se ab utraque & a neutra.

¶ Si uero agent uirtute terti, potest unus, & idem omnino effectus ab utraque provenire, uel rectius loquendo, per utramque a terti provenire.

¶ Et quia sacramenta non agunt uirtutibus propriis, sed uirtute Christi, qui per illa operatur, ideo quocumque instrumentales causae eiusdem rationis, perfecta seu totales concurrere inueniantur, si malum unum operatur, unica uirtus Christi per illa unum operatur effectum, quamuis illa instrumentales causae quantum in se est, duos fortiter effectus. Et propterea diximus, & dicimus, quod Christus ex sua potestate excellentia potest simul utriusque instrumentis totalibus ut uno, & de facto sic uteretur in casu proposito.

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur

haec dicitur